

Disputatio juridica inauguralis de damno injuria dato

<https://hdl.handle.net/1874/340709>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE

DAMNO INJURIA DATO;

QUAM,

FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. JOHANNIS van MUYDEN,

J.U.D. ejusdemque Facultatis in inclytâ Academiâ Ultrajectinâ
Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimeque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Et summis in **UTROQUE JURE** honoribus & Privilegiis
ritè, ac legitimè consequendis,
Eruditorum disquisitioni subjicit.

WILHELMUS WINKELMAN, Mediob-Zeland.

Ad diem 20. Decembris horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clc lcc Lxxxvii.

Nobilissimis generosissimis, ac strenuissimis, VIRIS

D. J A C O B O
W I N K E L M A N,
Tribuno militum patri meo,
filiali debito, honore, ac amore
prosequendo.

D. S I M O N I
à R O E B E R G H E,
Centurioni militum affini meo
charissimo, ac fraterno amore
prosequendo.

Hanc disp. Jurid. inaug. in debite observantiae ac honoris symbolum offero & inscribo.

WILHELMUS WINKELMAN,

AUCT.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
DAMNO INJURIA DATO.

T H E S I S I.

Ex Aquilia nihil aliud est, quam plebiscitum cujus auctor est Gallus Aquilius. *l. 1. §. 1. ff. b. r. §. 15. inst. b. r.* qui Tribunus Plebis fuit cum Altejo Capitone, Anno ab Urbe condita 698. quo vindicatur damnum non jure rebus alienis illatum *l. 1. l. 5. §. 1. & passim de Leg. Aquilia. damnum* ab ademptione & quasi deminutione patrimonii dictum est *l. 3. ff. de dam. infect.* ratio autem quare hic dicatur Lex, est quia inter Legem & plebiscitum species tantum interest constituendi: potestas autem eadem est *§. 4. inst. de. jure. N. g. & C. l. 2. §. 8. ff. de orig. J.*

I I.

Tria olim fuere ejus capita *l. 2. pr. l. 27. §. 4. & 5. ff. b. r.* cujus primo quidem capite ita cautum est; *Qui servum servamve alie-*

num alienamve, quadrupedem vel pecudem, injuria occiderit, quanti id in eo Anno plurimi fuit, tantum es dare domino damnus esto. l. 2. pr. ff. h. t. pr. inst. eod. hominem alienum, cum dicimus servum intelligimus, non liberum. Nec tamen invito legislatore, si liberi nostri occidantur, aut vulnerentur, aut si nobis metipsis vulnera infligantur, actio Leg. Aquilæ, scilicet utilis, non directa dabitur l. 13. pr. d. h. t. tametsi enim liberum corpus nullam recipiat æstimationem, ac per consequens nec patrimonium deminui videatur, cum liber occisus aut vulneratus est, tamen respectu operarum, quibus caruit aut cariturus est, item propter impendia in curationem facta, patrimonium recte deminutum dicemus l. 5. in fin. l. 7. pr. l. 27. §. 17. ff. ad leg. aquil. l. ult. ff. de his qui dejec. vel effud. l. 52. §. socium. ff. pro socio. l. 3. si quadrup. paup. fecis. dicet.

III.

Servis ex æquat lex quadrupedes, quæ pecudum numero sunt & gregatim, pascuntur, veluti oves, boves, capræ, equi, muli, asini, &c. canis inter pecudes non est, quamvis domesticum sit animal, & multo minus fere bestia. l. 2. in fin. d. h. t. §. 1. inst. h. t. quia hæc animantia per greges non habentur neque pascuntur. d. l. 2. h. t. §. 1. inst. h. t. mixtæ quadrupedes dicuntur, quæ jumentorum operam præstant, ut cameli & elephanti & ideo primo capite continentur, quamvis eorum natura fera sit. l. 2. in fin. d. h. t.

IV.

Merito adjicitur *injuria*: non enim sufficit occisum esse, sed oportet injuria id esse factum §. 3. inst. h. t. injuria autem hic significat damnum culpa datum, etiam ab eo, qui nocere noluit. l. 5. §. 1. d. h. t. quales casus recensentur, in §. 4. & seqq. inst. h. t. hinc in leg. Aquil. etiam culpa levissima sufficit. l. 44. d. h. t. modo quis secundum naturam objecti non excusetur a levissima culpa, uti bene monet Dn. Struv. *Syntagm. Jur. Civil. exerc. 14. th. 20.* Culpa, consistit in his quatuor. 1. In atrocitate, ut si magister

ster nimis severe castigaverit discipulum. *l. 5. §. ult. l. 6. h. t.* 2. In imperitia, ut si medicus servum imperite secuerit. *l. 7. §. ult. d. h. t. §. 7. inst. h. t.* 3. In negligentia, ut qui bene secuerit & dereliquerit curationem. *l. 8. pr. d. h. t. §. 6. inst. eod.* 4. In infirmitate, ut mulio qui propter infirmitatem, mularum imperum sustinere non potuerit. *l. 8. §. 1. §. 8. inst. h. t.* cum affectare quisque non debeat, in quo vel intelligit, vel intelligere debet infirmitatem suam alii periculosam futuram. *d. l. 8 §. 1. in fin. vid. Ant. Matth. ad leg. 47. tit. 3. c. 1. n. 3.*

V.

Quod si nec dolus nec culpa intervenerit, non intelligitur damnum injuria datum §. 3. *inst. h. t.* veluti servum tuum latronem insidiantem mihi cum aliter periculum effugere non possem, occidi: nec civili quidem actione tibi sum condemnandus, tantum abest, ut poena aliqua gravior extra ordinem sit irroganda: adversus periculum enim omnes leges omniaque jura permittunt se defendere, frustra que expectes legum auxilium, cum expectare volenti ante injusta poena sit luenda, quam justa repetenda. *l. 4. ff. h. t. l. 3. de just. & jur. l. 45. §. qui cum aliter ff. h. t. l. 1. §. 27. l. 3. §. 9. ff. de vi & vi armat.* sane si moderamen inculpatæ tutelæ excessero, ut cum possem intentantem periculum apprehendere, occidere malui, injuria fecisse videor. *l. 5. ff. h. t. §. 2. inst. h. t.* quia non ultio permilla sed defensio. *vid. trut. disp. 18. th. 7. vol. 1.* igitur nemini licet ob calumnias alterum interficere: verum si cui vis fiat ad pudicitiam tentandam, & se aliter defendere non possit, justissima est vindicta. *l. 1. §. 4. ff. ad leg. corn. de sicar. l. 8. §. 2. ff. quod met. caus. arg. l. 9. ff. de manum. vind. junct. l. 3. ff. de just. & jur.* cuncta exequi, quæ ad materiam defensionis pertinent non est hujus loci.

VI.

Si quis servum alienum occiderit, tametsi occisus æquiparetur

6 DISPUTATIO JURIDICA

quadrupedi. *l. 2. ff. h. t.* atque reliquis rebus, quæ in censu nostro ac patrimonio sunt, nec abnuat id divina lex. *Exod. 21. v. 21.* tamen pœna capitalis locum habet; quia natura liberis & servis communis est. *l. 1. §. 2. l. 11. §. 1. & 2. ff. ad leg. corn. de sicar.* si quis servum lethaliter vulneraverit, post alius eundem occiderit, an uterque tenetur de occiso. Julianus affirmat *l. 51. d. h. t.* Celsus contra respondit, priorem de vulnerato, posteriorem de occiso teneri. *l. 11. §. 3. d. h. t. agnoscit dissidium Cujac. in explic. hujus legis t. 1. p. 2305.* nulla pugna: distinguendum cum glossa. *in dict. l. 51. cost. ibid. bus. in dict. l. 11. n. 12. & seqq. vid. bach. disp. 18. th. 9. Wissenb. ad leg. Aquil. th. 14.*

V I I.

Homine in rixa occiso, si ignoretur, percussor an omnes capite plectendi: neg: in dubio satius est nocentem absolvere & dimittere, quam innocentem condemnare *l. 5. pr. versic. satius & l. penult. ff. de pœnis.* præterea in accusationibus criminum requiruntur probationes luce meridiana clariores. *l. ult. c. de prob. l. 16. c. de pœn.* incertum etiam est, habuerintne omnes occidendi animum, cum in rixa pluraque casu, pauca consilio gerantur. quare extraordinem mitius sunt plectendi, non gladio feriendi. *sand. 5. decis. tit. 9. defm. 5. gail. 2. obs. 109. num. 1. obs. l. 11. §. 2. ad leg. Aquil. l. ult. ff. ad leg. corn. de sicar. l. 6. c. ad leg. jul. de vi.*

V I I I.

Quod si aliquis servum dolo occiderit, liberum erit domino judicio publico Legis Corneliæ agere adversus obnoxium *§. 11. inst. h. t.* quia per actionem. leg. Aquil. non fit. præjudicium Leg. Corn. Lex enim Aquilia principaliter damnum persequitur lex Cornelia publicam vindictam *l. 23. §. si dolo ff. ad leg. aquil. l. 3. c. h. t. l. 7. §. 1. & seqq. ff. de injur. l. nunc. c. quand. civil. act. crim. præjud. nec contradicit paulus. in leg. 4. ff. de publ. judic. gloss. in dict. l. 23. cujac. 20. obs. 25. baro ad §. 11. liberum est inst. h. t.*

IX. Ait

I X.

Ait lex *quanti in eo anno plurimi fuit. l. 21. d. h. t. §. 9. & 16. inst. h. t.* quæ clausula æstimationem habet damni, quod datum est *d. l. 21. ff. h. t.* nec solum veri damnidati, sed etiam aliquando longe majoris, ut si quis hominem, qui hodie mancus, aut claudus debilitatusve sit, occiderit, qui in eo integer aut pretiosus fuerit, non tanti tenetur, quanti hodie est, sed quanti in eo Anno plurimi fuerit, repetitis ex die vulneris trecentis sexaginta quinque diebus, deinde annum numerabimus, secundum Julianum ex quo vulneratus est: licet Celsus contra scribat. *l. 21 ff. h. t.* & ideo si pretioso pictori pollex fuerit præcisus, & intra annum, quo præcideretur, fuerit occisus, posse dominum Aquilia agere, pretioque eo æstimandum, quanti fuit prius, quam artem cum pollice amisisset. *d. l. 21. l. 23. §. 3. ff. h. t.* si servus hæres ab aliquo institutus, antequam adire jussus sit, accidatur, non solum occisi fiet æstimatio, sed etiam hæreditatis. Item si ex quadrigis equorum unus interficiatur, suprapretium interfecti corporis, id quoque computabitur, quanti depreciati sint qui supersunt. In summa omne quod ullo modo interest æstimatur. *l. 21. 22. 23. §. 6. ff. h. t. §. 10. inst. h. t.* quo verbo non modo comprehenditur damnum datum, sed & quod consequi potuimus, aut erogare cogimur, quod eu communi æstimatione, non pro singulorum affectione taxatur. *l. 33. d. h. t. l. 63. ubi bart. ad leg. falcid.* nec reclamant Jcti in *l. 35. de minorib. l. 38. de rei. vind. l. 45. d. mandar. l. 7. ff. de serv. export. schneid. ad pr. inst. de leg. aquil. n. 11.*

X.

Secundum caput hujus legis in desuetudinem abiit, & quid eo cautum fuerit ignoratur. *l. 27. §. 4. d. h. t. §. 12. inst. cod.* adeoque est mera & nuda conjectura, si cum Cujacio caput secundum referatur ad interceptam utilitatem, vel cum Heigio *ad §. 11. inst.*

8 DISPUTATIO JURIDICA

II. *inst. h. t.* ad damnum per servitutes non rite exercitas datum *vid. Zoef. hic num. 9.* hoc tamen certum est, secundum caput æque ad damni vindicationem pertinuisse, cum Lex Aquilia propter damnum factum lata sit. *l. 1. d. h. t.*

XI.

Tertio autem capite ait eadem Lex Aquilia. *Ceterarum rerum, præter hominem & pecudem occisos, si quis alteri damnum faxit, quod usserit, fregerit, ruperit injuria, quanti ea res erit in diebus triginta proximis, tantum es domino dare damnas est. l. 27. & seqq. ff. h. t. §. 13. 14. inst. h. t.* Species infinitæ sunt, sed nos eas perscrutabimur, quæ aliquid difficultatis habent.

XII.

Hoc capitulo quanti res fuerit triginta diebus proximis, tantis æstimatur. *l. 27. si servus §. 5. & 15. inst. h. t.* qui excessus præsentis æstimationis hic pro pæna est, quæ levior in hoc capite, quam in primo, tanquam in delicto leviore. Si quis igitur non occiderit hominem vel pecudem, sed usserit, fregerit, ruperit, sine dubio ex his verbis legis agendum erit. Proinde si facem servo meo objeceris, & cum adusseris, teneberis mihi. *d. l. si servus §. 1. ff. h. t.* Item si quis mulum meum plus justo oneraverit, & aliquid membri ruperit. *d. l. 27. §. 23.* Sed & si arbustum meum vel villam meam incenderis *l. 27. §. 7.* aut sylvam cæduam immature cecideris. *d. l. si servus §. 26. l. 25. §. 5. ff. locat.*

XIII.

Chirographum meum corrupisti, quo continebatur obligatio pecuniæ sub conditione debitæ: an Lege Aquilia condemnari potes antequam conditio extiterit? potest *l. 40. d. h. t.* nec adversatur, quod iudicium accipi antequam debeat non possit: *l. 35. d. de judic. vid. gloss. in d. l. 40. cost. ibid. & in d. l. 35. pac. cent. 3. antin. 29.*

XIV. Si

XIV.

Si arcendi incendii causa ædes vicini interciderim an teneor ei Lege Aquilia? non teneor si pervenerit jam incendium ad me, siue necdum pervenerit. *l. 49. §. 1. ad leg. aquil. l. 3. §. pen. ff. de incend. ruin. nauif. nec adversatur l. si alius 7. §. 4. d. quod vi aut clam. gloss. in d. l. 49. pac. cen. 8. atin. 47.*

XV.

Dissipatis incendii metu ædibus, restaurari eas impensis viciniæ plerique jubent. *arg. l. 1. l. 2. ad leg. Rhod. de jact.* sed videndum ne verior sit contraria doctorum opinio. *arg. l. 7. §. 4. ff. quod vi aut clam. l. 3. §. 7. ff. de incend. sane argumento legis Rhodiæ communis sententia defendi nequit. conf. tuld. ad t. c. de leg. aquil. n. 3.*

XVI.

Navis tua fune rupto, vel cum à nullo regeretur, incurrit in scapham meam, an teneris mihi de damno? negat Ulpianus in *l. 29. §. 2. in fin. junct. §. 4. d. h. t. vid. bach. vol. 1. ad truit. disp. 18. th. 5. hic faber. 5. conjeçt. 17.* contendit lectionem mendosam, demtaque negatione legit *d. l. 29. §. 2.* sed non recte, quia liberorum autoritas reclamationis, & nulla necessitas emendationis exprimit. *vid. Cujac. 25. obs. 10.* quanquam multorum populorum legibus, (ut & Hollandorum) damnum tale dividi solet, ob culpæ probandæ difficultatem. *grat. 2. de jur. bell. 17. §. 21.*

XVII.

Tabernarius in semita, noctu, supra lapidem lucernam posuerat: eam præteriens sustulit, tabernarius fugientem insecutus, dum lucernam eripere vult, facta rixa oculum ei eruit, damni

B

injuriae

10 DISPUTATIO JURIDICA

injuriae nomine tenetur l. 52. §. 1. d. h. t. non male ex hoc responso colligimus, solam, rerum defensionem, ad excusationem caedis vel vulneris non sufficere. confer. l. 3. d. de just. & jur. l. 4. §. 1. l. 5. pr. l. 45. §. pen. d. h. t. l. 9. ff. ad leg. corn. de sicar. cost. ad d. l. 45. ff. h. t. diss. jaf. in d. l. 3. n. 23. farin. quest. 125. n. 168. & seqq.

XVIII.

Anthiam piscem habebam, quo duce & illice utebar ad magnas capturas: is à te exossatus est, hic etiam praedae interceptae habetur ratio. arg. l. 33. in fin. l. 21. & seqq. §. 10. inst. cod. opp. l. 29. §. item labeo 3. ff. h. t. l. 21. §. 3. ff. de act. empt. l. ult. ff. de peric. & comm. rei. vend. l. 71. §. 1. ff. de furtis. respondebo in arena.

XIX.

Si familia alicujus damnum injuria dederit, utrum pro numero servorum saepius aestimatio praestanda, an sufficit tantum praestitisse, quantum unius nomine si damnum dedisset praestaretur? posterius verisimum esse patet ex l. 32. d. h. t. junct. l. 1. §. 2. d. si famil. furt. feciss. diet. nec mutat. l. 9. ff. de jurisd. l. 11. §. 2. 4. ff. h. t. pac. 1. antin. 56. botom. illust. quest. 33.

XX.

Actio Legis Aquiliae, est personalis, partim rei, partim poenae persecutoria, quae datur ei, cui damnum injuria datum est, adversus eum, qui damnum dedit, ut praestet, quanti res fuit plurimi intra annum ex primo capite l. 2. d. h. t. & pr. inst. h. t. intra 30. dies ex 3. capite. l. 27. §. 5. §. 14. inst. ad leg. aquil. quod sit partim rei, partim poenae persecutoria apparet, ex §. 19. inst. de action. non obst. §. 9. inst. h. t. & l. 23. §. 8. ff. h. t. l. 111. ff. de R. 7. datur contra damnum dantem, non vero haeredem. l. 23. §. 8. ff. h. t. §. 9. inst. h. t. cum sit ex maleficio poenalis, respectu rei

rei conventi ; nisi forte ex ipso hæres factus sit locupletior, quia non est æquum, alieno scelere ditari hæredem *l. unic. c. de delict. defunct. l. 23. §. 8. ff. b. t.* aut lis cum defuncto fuerit contestata, quia per contestationem quasi per novationem obligatio ex delicto, in eam quæ est ex quasi contractu transfunditur, quæ ligat hæredem. *§. 1. inst. de perp. & temp. act. l. 26. & l. 33. ff. de oblig. & act. l. 3. §. 11. ff. de pecul. l. 8. §. 1. in fin. ff. de fidejussoribus.*

X X I.

Hæc actio dividitur, in directam, utilem, & in factum prætoriam, directa dicitur quæ sponte, nullo adminiculo extraneo adhibito, a lege proficiscitur : veluti quando quis corpore suo corpori damnum fecit, occidendo servum, vel propriis manibus eundem præcipitando, remve aliam frangendo, urendo, rumpendo *l. 50. ff. b. t. l. 1. 2. 3. c. b. t. §. ult. inst. b. t.* utilis actio est, quæ non æque ex verbis, sed ex sententia & interpretatione legis deducitur, cum quis corpori sed non suo corpore nocuit, quod fit includendo alienum servum, vel pecudem ut fame pereant. *l. 5. c. b. t.* aut si quis jumentum ita vehementer egerit, ut rumpe-retur; aut pecus in tantum exagitaverit, ut præcipitaretur *§. 16. inst. b. t.* utilis etiam actio datur bonæ fidei possessori, usufructuario, usuuario, non commodatario. *l. 11. §. 8. 9. 10. d. b. t.* Actio in factum prætoriam, est quæ longius à verbis legis recedit & remotiori consequentia inde deducitur, quando neque corpus lædit, neque corpus læsum est, ut si quis fumo facto apes fugaverit *l. 49. ff. b. t.* ut si quis servum vinculis compeditum solverit, ut fugeret. *§. fin. inst. b. t. l. 9. §. 2. l. 29. §. pen. d. b. t. l. 3. §. 1. l. 14. §. 2. d. de præscr. verb.* actiones utiles, & actiones in factum passim confunduntur in hac Lege Aquilia omnis enim actio utilis dici potest in factum, & retro omnis actio in factum potest vocari utilis, ut in *leg. 7. §. 6. l. 9. §. 2. & l. 29. §. pen. & §. 17. inst. b. t.*

Hæc actio adversus confidentem est in simplum, in duplum vero adversus temere inficiantem & negantem se damnum dedisse. *l. 2. §. 1. l. 23. §. 10. ff. h. t. & l. 4. C. eod.* novum siquidem non est in jure, inficiationem pœnam mereri, *l. 1. §. hac autem. 4. d. depositi*, vel beneficium jure concessum adimere *ut in l. 10. §. 1. ff. de fidejussoribus*. beneficium divisionis, fidejussoribus de mendacio convictis denegatur. Cum actione ex Lege Aquilia concurrere potest actio depositi, commodati &c. quibus si prius actum sit, tollitur hæc actio, quantum ad rem, non quantum ad pœnam. *l. 7. §. 1. ff. commod. non obst. l. 34. §. 2. in fin. ff. de oblig. & act.*

COROLLARIA.

I.

Datur procurator cum libera & sine libera administratione.

II.

Libellus post litem contestatam corrigi potest.

III.

Filius in familias de adventitiis plenè testari nequit.

IV.

Fus accrescendi habet locum in omni conjunctione.

F I N I S.